

PREDGOVOR

Govorenjem bistrimo misli.

Ivo Škarić

Pred vama je *Govorništvo za nastavnike*. Knjiga je ime dobila po kolegiju u sklopu nastavničkog modula Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Namijenjena je nastavnicima, učiteljima, studentima nastavnčkih studija i svima zainteresiranima za javni govor. Iako je govorenje, kao dio komunikacijske kompetencije, prisutno u odgojno-obrazovnim kurikulumima, u nastavnoj je praksi prilično zanemareno. Ova knjiga nastoji to promijeniti.

Knjiga je podijeljena u tri tematska dijela. Svaki dio obuhvaća tri poglavlja. Tematski okvir prvog dijela odnosi se na govorništvo i nastavu. Započinje poglavljem pod naslovom *Govor, govorništvo i komunikacija* u kojem se određuju ključni pojmovi, odnos sposobnosti i vještina, razlike između govornih, govorničkih i komunikacijskih vještina te govorništva i retorike. Tema drugog poglavlja je strah od javnoga govora i trema pred javni nastup, dok se treće poglavlje bavi slušanjem. U njemu se određuje govorničko slušanje kao jedna od govorničkih vještina. Cilj prvog dijela jest postavljanje temelja za interdisciplinarno razumijevanje javnoga govora te preduvjeta za poučavanje govorništva. Taj cilj je posebno naglašen u poglavlju o slušanju koje je u govorničkoj pedagogiji i praksi uglavnom zanemareno. Tema drugog dijela knjige je priprema javnoga govora. Poglavlja koja obuhvaća druga tema su: *Priprema javnoga govora, Izvedba javnoga govora i Neverbalna komunikacija* koja je dio pripreme izvedbe u cjelini. Središnji dio knjige ne daje samo smjernice za pripremu javnoga govora, nego i određuje koncepte koji su u udžbenicima i priručnicima o javnom govoru često zanemarivani. To su *govorna sredstva* i *govorne vještine*. Tema trećeg dijela knjige je govorništvo za nastavnike i donosi sadržaje za nastavu. Praktičniji je i usmjeren na specifične aktivnosti u nastavničkom poslu, poput *pripreme govora u posebnim prigodama*, primjenu *debate u nastavi* te *vrednovanje javnoga govora*.

Sva su poglavlja organizirana tako da započinju ishodima učenja i ključnim riječima. Ishodi učenja su iznimno korisni za savladavanje sadržaja, a ključne riječi zamjenjuju glosar i indeks pojmova. Naime, kako se radi o digitalnoj knjizi, pretraživanje pojmova je jednostavno i brzo, a njihov popis to dodatno olakšava. Poglavlja su, ovisno o temi, opremljena i dodatnim sadržajima: prijedlozima aktivnosti, primjerima, vježbama, ilustracijama, obrascima itd. Oni su rezultat nastavničkog iskustva te ih rado dijelim s čitateljima ove knjige. Svako poglavlje donosi i referencije kojima želim studentima i kolegama olakšati pronalaženje korisnih izvora o određenoj temi, a kako pretpostavljam da će se češće čitati pojedinačna poglavlja, ova organizacija djeluje pri-

kladnije. Sadržaj knjige ne uključuje popise i definicije stilskih figura jer su dostupni u drugim hrvatskim izvorima, niti donosi osnove argumentacije i argumentacijske pogreške. Zainteresirani čitatelj će na temelju referencija pronalaziti izvore i produbljivati znanje o tim temama.

Sadržaj knjige ističe interdisciplinarnost poučavanja govorničkih vještina kao dijela temeljnih nastavničkih kompetencija. Dobar nastavnik je dobar govornik i time čini proces obrazovanja uspješnijim. Često čujemo pitanje o odnosu fonetike, znanosti o govoru, i govorništva. Zašto fonetičari poučavaju govorništvo? Odgovor leži u činjenici da bez govora, govornog izražavanja te govornih vještina javni govor i razvoj govorničkih vještina nije moguć. O tim ključnim pojmovima i odnosu govornih, govorničkih i komunikacijskih vještina više u sljedećem poglavlju. Također, razlog zašto su fonetičari uspješni i kvalitetni učitelji govorništva leži u našoj tradiciji i razrađenoj govorničkoj pedagogiji, odnosno metodici govorništva.

Temelj i poticaj za knjigu su moje mentorsko iskustvo na *Govorničkoj školi Ivo Škarić* te nastavničko iskustvo stečeno na različitim visokoškolskim kolegijima - *Govorništvo za nastavnike*, *Kulturi javnog govorenja*, *Kineziološkoj komunikologiji* i *Govorničkim vještinama*. Govornička škola dala mi je poticaj, nastava otvorila potrebu za materijalima, a studenti motivirali da vrlo široke i interdisciplinarne teme pokušam objasniti riječima.

Govorničku pedagogiju među fonetičarima razvio je profesor emeritus Ivo Škarić (1933. - 2009.). Hrvatska suvremena govornička pedagogija započinje s njegovim kolegijem *Govorništvo* te knjigama o govorništvu (U potrazi za izgubljenim govorom (1982), Temeljci suvremenog govorništva (2000) i Argumentacija (2011)). Stalno ističući društvenu važnost govorništva i njegovo mjesto u obrazovanju, profesor Škarić 1992. pokreće Govorničku školu koja postumno nosi njegovo ime. Govornička je škola obrazovala srednjoškolce o javnom govoru, kritičkom mišljenju i komunikaciji u najširem smislu, ali je obrazovala i mentore, mlade fonetičare koji su na Školi vodili radionice s učenicima. Mentori su se profesionalno razvijali u različitim smjerovima te oni danas čine bazu hrvatskih govorničkih stručnjaka u formalnom i neformalnom obrazovanju. Škarićev znanstveni interes temelj je specifičnosti hrvatske govorničke pedagogije. On je prije svega interdisciplinaran, zbog čega je, u kontekstu europskih retoričara danas, naša tradicija drugačija. Uz antičku retoriku te američke priručnike za javni govor, Škarić svoja promišljanja o govorništvu temelji na teoriji informacije i komunikacije što se posebno vidi kroz pristup profiliranju publike te kroz opće ciljeve govora, odnosno, kako ih on naziva, strategije javnoga govora. Nadalje, prisutan je i snažan utjecaj suvremenih teoretičara argumentacije poput Chaima Perelmana i Stephena Toulmina. Tome još možemo dodati i njegov profesionalni interes za medije, čime dolazimo do jedinstvene govorničke pedagogije koja se 20 godina primjenjivala na *Govorničkoj školi Ivo Škarić*. Škarićeva govornička pedagogija, osim na kolegiju *Govorništvo* na studiju fonetike, nastavlja se i kroz kolegij *Govorništvo za nastavnike*. Taj izborni kolegij dio je nastavničkog obrazovanja na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu čime se

kontinuirano ostvaruje ideja o nastavniku-govorniku. U osmišljavanju i nastojanju da se kolegij o govorništvu uvrsti među nastavničke kolegije Filozofskog fakulteta sudjelovao je i profesor Ivan Ivas (1953. - 2006.), još jedan fonetičar koji je u svome radu istraživao i poučavao javni govor. Kolegij *Govornišтво za nastavnike* sadržajno se razvijao pod nositeljstvom prof. dr. sc. Gordane Varošanec-Škarić te su ga na redovitom studiju od 2009. do danas izvodile fonetičarke s profesionalnim interesom za govorničku pedagogiju (Carović, Grgić, Kišiček, Pletikos Olof i Tomić). Osobno, nastava na kolegiju otvarala mi je pitanja, poticala na promišljanje i istraživanja te rezultirala knjigom pred vama.

Knjiga je dovršena i zaokružena, ali nikako ne i završena. Proučavanje i poučavanje komunikacije u komunikacijski dinamičnom vremenu u kojem živimo briše pojam završenosti. Zato molim čitatelja da pitanja, komentare, nejasnoće i pogreške uputi na moju adresu (dtomic@ffzg.unizg.hr) kako bismo zajedno pripremali buduća izdanja.